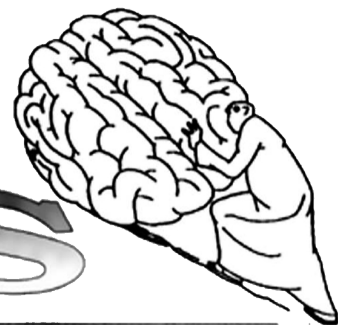

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

AKCE SKEPTIKŮ PROTI HOMEOPATII

Homeopatie, nejrozšířenější z disciplín alternativní medicíny, se v posledních letech dostala opět do středu zájmu. Vyvolaly to recentní vědecké studie, vyvracející jednoznačně účinnost homeopatik (viz metaanalýza v Lancetu z r. 2005) a pak také, jak jsme o tom už psali ve Zpravodaji, změna postoje jednoho největších propagátorů a obhájců alternativní medicíny, profesora E. Ernsta, který prohlásil homeopatii za neúčinnou a doložil to spolu se S. Singhem ve dvou zásadních publikacích. Díky tomu začaly být omezovány úhrady homeopatické léčby anglickými pojišťovnami a rychle narůstaly negativní postoje veřejnosti k homeopatii. To vše vyvolalo ostrou masivní reakci ze strany homeopatů, žalobu na S. Singha a E. Ernsta a zesílení kampaní na podporu homeopatie. Bohužel mají částečný úspěch. Některé pojišťovny v Anglii, právě tak jako veřejná pojišťovna ve Švýcarsku začaly od 1.1. letošního roku opět proplácet úhrady za homeopatickou léčbu (viz článek „Diskuse kolem komplementární medicíny ve Švýcarsku pokračuje“ v tomto čísle Zpravodaje). Zvláště silný tlak je vyvíjen na orgány Evropské unie, aby pokračovaly v nastoupeném trendu podporovat metody alternativní medicíny.

Evropští skeptici, sdružení v ECSO, se rozhodli tomu tlaku čelit a naplánovali na začátek r.2011 dvě celoevropské akce. Jednou z nich bylo zorganizování veřejných demonstrací neúčinnosti homeopatik. V desítkách státech Evropy, ale i na jiných kontinentech se dne 6. února sešly skupiny skeptiků v bílých tričkách se symbolem Avogadrova čísla na prsou a přesně v 10.23 hod vypily celé ampule nebo vyzobaly všechny granule celých balení homeopatik, aby dokázali, že tvrzení homeopatů o jejich účinnosti, a ne-

Z OBSAHU

Petice europoslancům	...2
Evropská Unie, klamání spotřebitelů a homeopatie (W. Betz)	...3
Sisyfos se přidal k celosvětové akci 10:23 (A. Pavlíček)	...5
Očkování proti chřipce způsobuje narkolepsii? Ale kdepak! (R. Polach)	...7
Technologie „Power Balance Performance“ (H. Hall)	...8
Vysoce potencionovaný šarlatán (B. Harder)	...11
Smrt parapsychologie (M. Mahner)	...13

bezpečnosti užití vyšších dávek je prostá lež. O těchto komorních akcích pak referovala všechna média. O průběhu této akce v ČR píšeme v jiném článku.

Druhá akce ECSO míří na Evropský parlament. Prof. Willem Betz z bruselské university VUB a člen předsednictva ECSO vypracoval analýzu homeopatie s podrobným zdůvodněním požadavku změnit evropskou legislativu, týkající se homeopatie. Petice s tímto požadavkem, doprovázená Betzovou analýzou, byla skeptickými kluby předána po proběhnutí výše uvedené demonstrační akce předána individuálně všem členům evropského parlamentu.

K této akci se připojil i náš SISYFOS. Článek prof. Betze jsme přeložili a spolu s textem doc. L. Pekárka o neúčinnosti homeopatik z fyzikálního hlediska a s průvodním dopisem jsme šestnáctého února odeslali všem českým poslancům Evropského parlamentu.

Přikládáme text naší petice, dále výňatky z článku prof. Betze a zkrácený článek doc. Pekárka:

PETICE EUROPOSLANCŮM

Vážený(á) pane poslanče (poslankyně),
dovolujeme si obrátit se na Vás a požádat vás o podporu návrhu na změnu evropské legislativy, týkající se homeopatie. Dnes platné směrnice, které odhlasoval Evropský parlament, totiž podporují homeopatii a prodej homeopatických preparátů. Směrnice považují tyto preparáty za léčiva, ačkoli nemusí být testovány, a mohou tak ohrozit zdraví občanů.

Tato situace je v rozporu se směrnicí EU 2005/29/EC pro ochranu spotřebitelů, která definuje a odsuzuje všechny nefér komerční praktiky, zavádějící reklamy a agresivní prodejní metody.

Vyzýváme proto Vás i ostatní naše poslance v Evropském parlamentu, abyste dostáli svým povinnostem chránit občany Evropy a současné směrnice pozměnili:

Jestliže jsou homeopatika považována za léčiva, musí podléhat stejným pravidlům jako všechna ostatní léčiva.

Jestliže jsou/budou homeopatika považována za potraviny nebo potravinové doplňky, což doporučujeme, pak na ně musí být aplikována všechna pravidla, platná pro tuto kategorii. Jakékoli tvrzení, že mají léčivé účinky, musí nejprve schválit příslušný orgán.

Problém vznikl už v r.1992, kdy Evropský parlament odhlasoval velice zvláštní výjimku ze směrnic zajišťujících ochranu občanů. Směrnice EU 92/73/EEC totiž zrušila požadavek důkazu účinnosti pro jednu speciální skupinu výrobků, a to pro homeopatické a antroposofické léčebné výrobky:

„Článek 7 par. 4: *Kritéria a procedurální pravidla uvedená v článcích 5 až 12 Směrnice 65/65/EEC jsou platná i pro speciální, zjednodušenou registrační proceduru u homeopatických léčebných výrobků s výjimkou průkazu léčebné účinnosti.*“

Od té doby jsou homeopatické preparáty pokládány za léčiva, aniž by se ověřovala jejich účinnost, a tak jsou také inzerovány. Později byly schváleny směrnice, které dále vycházejí vstříc homeopatické lobby.

Jde nejen o klamání spotřebitelů, ale i o možné nepřímé ohrožení jejich zdraví. Pacient, který věří v účinnost homeopatie, může zanedbat vitálně důležitou racionální léčbu.

Touto situací se zabýval Evropský výbor skeptických organizací (ECSO), který pověřil prof. Dr. Willema

Betze z bruselské university VUB a člena předsednictva ECSO vypracováním analýzy homeopatie a evropské legislativy týkající se homeopatických preparátů. Tato analýza bude podkladem petice, která bude organizací ECSO předložena Evropskému parlamentu a která bude požadovat změnu současné legislativy. Český klub skeptiků, člen ECSO, se k návrhu připojuje.

K tomuto dopisu přikládáme analýzu prof. W. Betze, nazvanou „Evropská Unie, klamání spotřebitelů a homeopatie“ se zdůvodněním našeho požadavku, dále vyjádření doc. RNDr. L. Pekárka k účinnosti homeopatie z fyzikálního hlediska a také řadu citací recentních publikací, které dokazují jednoznačně, **že principy homeopatie jsou v rozporu s vědeckými poznatky a že léčebná účinnost homeopatických preparátů nebyla exaktními klinickými studii potvrzena.**

Za předsednictvo Českého klubu skeptiků Sisyfos
Lenka Příbylová, Čeněk Zlatník
Luděk Pekárek, Jiří Heřt

Přikládáme citace několika recentních publikací, které analyzují povahu homeopatie a dokazují neúčinnost homeopatik:

Heřt J. a kol.: Homeopatie, clusterová medicína, anthroposofická medicína. Nakl. Lidové noviny, Praha 1997

Hopff H.: Homoeopathie kritisch betrachtet. G. Thieme Verlag, Stuttgart/New York 1991

Lambeck M.: Irrt die Physik? C.H. Beck, München 2005

Singh S., Ernst E.: Trick or treatment. Bantam Press, London 2008

EVROPSKÁ UNIE, KLAMÁNÍ SPOTŘEBITELŮ A HOMEOPATIE WILLEM BETZ (UNIVERSITY OF BRUSSELS, VUB, BELGIAN SKEPTICS, SKEPP)

Ochrana spotřebitelů je jednou z priorit EU. Směrnice 2005/29/EC definuje a odsuzuje všechny nefér komerční praktiky, zavádějící reklamy a agresivní prodejní metody. Prioritou je zdraví, a proto bylo zřízeno Generální ředitelství pro zdraví a spotřebitele (Directoriat for Health and Consumers), kterému bylo uloženo, aby „s cílem zlepšit zdravotní stav, bezpečnost a důvěru občanů Evropy vypracoval zákony zajišťující bezpečnost potravin a jiných produktů a dohlížel na řádné aplikování těchto pravidel členskými státy“.....

Léčiva jsou regulována už dlouho. První striktní pravidla byla vyhlášena v r.1965 (EU direktiva 65/65/EEC, 75/319/EED a 89/341/EEC). Léčiva mohou být registrována na národní nebo evropské úrovni u Evropské lékařské agentury (European Medicines Agency, EMEA). Všechny členské státy mají přijmout léčebné produkty uznané v jiných státech.....

V r.1992 však Evropský parlament odhlasoval velice zvláštní výjimku ze směrnic zajišťujících ochranu občanů. (viz výše v naší petici). ....

Jedním z důvodů byla: „velice nízká hladina účinných substancí obsažených v těchto výrobcích a obtíže při uplatňování konvenčních statistických metod v klinických studiích...“ Podle dalšího argumentu „homeopatická léčba je tak vysoce individualizovaná, že není možné najít souvislost mezi určitým výrobkem a určitou chorobou“.

(Pozn.: Vyjádření, že „konvenční statistika“ není použitelná na homeopatii je absurdní. Nic přece nemůže bránit výpočtu, kolik lidí se cítí lépe (nebo hůře) po homeopatické léčbě, a srovnat to s kontrolní skupinou. Tutěž nesmyslnou frázi lze najít v řadě dalších EU dokumentů týkajících se homeopatie, včetně EU lékopisu.)

V důsledku výše zmíněné direktivy musí být homeopatické léčebné výrobky v členských státech registrovány jako léčiva, ačkoli neobsahují nic jiného než vodu a cukr. Jsou dokonce osvobozeny od povinnosti uvádět na balení váhový nebo objemový obsah složek. Postačí uvést název první kapky mateřské substance a počet postupných ředění (potenci).

Protože homeopatika podléhá lékařským zákonům, unikají směrnícím, které platí pro potraviny a potravinové doplňky a zřejmě také zákonům proti falešné reklamě.....

Další dodatky k výše citované směrnici otevírají homeopatii další zadní vrátka: v řadě zemí byly akceptovány speciální registrační procedury, které berou v úvahu „národní tradice“, byla vytvořena speciální kategorie „homeopatik s indikacemi“, které však rovněž nevyžadují důkaz účinnosti. Takový zákon byl schválen v Holandsku „v zájmu Homeopatického exportní-

ho průmyslu“. Jsou vyráběny i koncentrované tinktury, v některých případech i nebezpečné, a jsou prodávány jako „homeopatická léčba“.

Jako podvod na spotřebitelích lze charakterizovat Směrnici 2004/27/EC, která toto vše legalizovala. Prodejci homeopatik mohou nyní u přípravků, u kterých v minulosti existuje nějaký záznam o „tradičním homeopatickém“ použití, uvádět choroby a symptomy, pro které je takový výrobek určen. „Adekvátní bibliografie“ je dostatečná jako důkaz, aniž by bylo vysvětleno, co se tím míní. Od r. 2004 jsou všechny členské státy povinny zřídit speciální farmaceutický výbor, který má registrovat tato „homeopatika s indikacemi“..... Rada vědeckých organizací i národních Akademií věd nebo Lékařských akademií oficiálně protestovaly proti těmto absurditám, ale úřední autority se odvolávají na evropský zákon jako na vůdčí princip, i když tím legalizují pseudovědu a potenciální, možná závažné, poškození pacientů.....

Vyzýváme proto naše poslance v Evropském parlamentu, aby dostali svým povinností chránit občany a odstranili tuto nepřijatelnou mezeru v protektivních zákonech, která umožňuje, aby výrobky bez účinného obsahu unikaly pravidlům proti podvádění spotřebitelů, která se týkají potravin, potravinových doplňků i léčiv. Společnost potřebuje jednotné a nediskriminační zákony, které budou ochraňovat občany a pacienty, nikoli podporovat vybrané průmyslové obory v rozporu s dobrými mravy a poctivostí.

(Zkráceno, plné znění najdete na www.sisyfos.cz, přeložil Jiří Heřt)

prof. Dr. Willem Betz

POTÍŽE HOMEOPATIE S FYZIKÁLNÍMI ZÁKONY LUDĚK PEKÁREK

Základem homeopatie, vytvořené před 200 lety, byla víra, že jsou to duchovní síly, které jsou zodpovědné za udávanou účinnost homeopatických roztoků v léčbě chorob. Dnešní zastánci homeopatie se však s velkým úsilím snaží dokázat, že neexistuje žádný rozpor mezi jejich názory a poznatky přírodních věd. Z důvodů, které nejsou zřejmé, nechtějí opustit výrobní postup homeopatických léčivých preparátů, totiž téměř nekonečné ředění mateřské substance, při kterém často nezůstane v tekutém nebo pevném nosiči ani jediná molekula originální, údajně léčivé substance. Navrhli nový výklad: podle jejich názoru totiž i po odstranění aktivních molekul zůstává v tekutém nosiči „duchovní“ složka mateřské substance, která je dokonce účinnější, než když je v roztoku množství aktivních molekul.

V principu se tvrzení, že si fyzikální systém pamatuje svou historii, zdá přijatelné. Jakýkoli fyzikální proces nebo interakce totiž vyvolává v systému změny. Vždyť nález takových změn byl už mnohokrát použit např. při odhalování historie tak starých systémů, jako je Země nebo Vesmír. Proč tedy bychom neměli připustit, že ve zbylém roztoku zůstává nějaký **“hmotný duch”** aktivní molekuly, když byla i poslední **“využitá”** molekula originální, obvykle přírodní substance odstraněna v průběhu postupného ředění a třepání, tzv. **“potenciace”** a **“dynamizace”**. Že je takový výklad problematický, je zjevné hned, jakmile se použije kvantitativní posouzení doby, po kterou taková paměťová stopa po nějaké fyzikální interakci v systému zůstane, než vymizí. V důsledku vnitřních tlumivých procesů i interakcí se zevním prostředím zůstává fyzikální stopa nebo **“otisk”** v systému jen po omezenou dobu.

Tento nový výklad účinnosti homeopatických preparátů, spočívající v odstranění i poslední aktivní molekuly, nahrazuje jejich původní představu o **“paměti vody”**, podle které účinek **“léku”** byl dán malým množstvím atomů nebo molekul, odlišných od molekul roztoku, přítomných v relativně obrovském množství. Takové příklady existují. Např. velmi malé množství speciálních organických molekul v přírodním oleji umožňuje určení místa jeho původu. Je ovšem jasné, že tento typ **“paměti minulých událostí”** není tím, který mají na mysli lidé podporující homeopatii.

Stopy po procesech, které jsou založeny na interakci látek s elektromagnetickými poli jsou méně nápad-

né. Zajímavé ale je, že se v tuhé hmotě paměťové stopy takových interakcí udržují velice dlouho. Tak např. gama záření vytváří v krystalické mřížce průhledných látek ionty a volné elektrony, které pak na velice dlouhou dobu dodávají krystalům určité zabarvení. Uvedeme jiný příklad : při vytváření zemské kůry a tuhnutí lávy, která obsahuje železo, je láva pod vlivem zemského magnetického pole zmagnetizována a zapamatuje si směr tohoto pole, a to trvale, i když se později jeho směr mění nebo se materiál pohybuje a rotuje vlivem silných otřesů zemské kůry.

V tekutých látkách je tomu jinak. Doba, po kterou zůstává v roztoku informace o interakci s elektromagnetickými poli nebo zářením, se dramaticky mění. Změna místního uspořádání molekul vody, způsobená např. slabými elektromagnetickými silami molekuly aktivní substance, nepřežívá déle než jen zlomek nanosekundy. Jakmile molekula zmizí, malé místní změny v uspořádání molekul vody jsou okamžitě smazány pohybem těchto vodních molekul. **Spekulace o tom, že originální mateřská léčivá substance zanechává v roztoku **“otisky”** svých vlastností, jsou v naprostém rozporu s bezpečně poznanými vlastnostmi tekutin.**

Homeopatické přípravky jsou tedy neúčinné. Jedinou **“duchovní”** silou, která může na pacienta při homeopatické terapii působit, zůstává tedy psychoterapie nebo placebový efekt, tedy víra pacienta. To samozřejmě nemá nic společného s vlastnostmi látek, obsažených v mateřské substanci, které měly být příčinou účinnosti homeopatických preparátů.

DISKUZE KOLEM KOMPLEMENTÁRNÍ MEDICÍNY VE ŠVÝCARSKU POKRAČUJE HOLGER VON RIBINSKÝ

Všechno začíná znovu. Švýcaři se v referendu v roce 2009 přes odpor ministra zdravotnictví vyslovili pro to, aby alternativní metody léčení byly pojišťovny propláceny. Švýcarský department vnitra (EDI) rozhodl, že od 1. ledna 2012 do roku 2017 včetně má být propláceno 5 alternativních metod. Časové ohraničení bylo zvoleno proto, že těchto 5 metod, jmenovitě neuraltherapie, homeopatie, fytotherapie, antroposofická medicína a tradiční čínská medicína, které mají být propláceny, vlastně kritéria pro proplácení nesplňují. Mimo jiné proto, že u nich neexistují vědecké důkazy o účinnosti, účelnosti a hospodárnosti. Protože EDI má pravomoc o proplácení jednotlivých metod rozhodnout, bylo s ohledem na referendum zvoleno časově ohraničené proplácení jako kompromis. V určeném období mají být kritické aspekty proti uvedeným metodám znovu posuzovány. Zástupci alternativní medicíny mají na konceptu pro hodnocení spolupracovat (tak to by mohlo být hodně zajímavé). Kromě toho má účinnost komplementárních metod léčení ověřovat některá z mezinárodně uznávaných institucí (navrhována je společnost Cochrane), která má do roku 2015 vypracovat dobrozdání a proplácení doporučit nebo nedoporučit. Potom znovu rozhodne EDI a předloží vládě návrhy na další postup. Podobně jako v Německu, ve kterém poslanec spolkového sněmu Karl Lauterbach vyvolal v loňském roce disku-

zi o proplácení homeopatik, se nyní i ve Švýcarsku diskutuje o účinnosti jejich aplikací, což je ovšem dobře prověřeno. Jejich neúčinnost a rizika jsou dobře zdokumentovány. Kritici jako např. basilejský ekonom z oblasti zdravotnictví Heinz Locher v interview, otištěném v Basler Zeitung, se obávají změkčení kritérií, platných pro proplácení terapií. Podle jeho názoru nevyhovuje kritériím medicíny založené na důkazech (EBM) ani mnoho metod klasické medicíny. Místo aby i tyto byly podrobeny přísnějším zkouškám, mají být propláceny terapie, o kterých je předem známo, že potřebné předpoklady nesplňují. Heinz Locher nevěří, že se stoupencům komplementární medicíny podaří účinnost jejich metod dokázat a říká, „že zprávu z roku 2017 by bylo možné napsat již dnes. Nic nového se nenajde.“ Nu což, byla to vůle Švýcarů, nechat tyto terapie pojišťovny proplácet a to musí být přirozeně respektováno. Nepopulární rozhodnutí neúčinné terapie pojišťovny neproplácet se odsouvá. Je zřejmé, že se nepodařilo veřejnosti vysvětlit rizika sporných alternativních metod. Ochránce spotřebitelů čeká ještě hodně práce.

(Z internetových stránek německých skeptiků přeložil Milan Urban)

SISYFOS SE PŘIDAL K CELOSVĚTOVÉ AKCI 10:23 ANTONÍN PAVLÍČEK, LUKÁŠ JELÍNEK, ONDŘEJ HAVLÍČEK

„Homeopatie, nic v tom není!“ zakřičelo dvacet skeptiků a obrátilo do sebe celé balení homeopatik. Je 6. únor 2011, 10:23 dopoledne. Vrcholí celosvětová kampaň „10:23 – Homeopathy: There is nothing in it“, ke které se pražskou akcí připojil i Sisyfos. Na vlastní kůži jsme tak demonstrovali absurditu této „alternativní medicíny“. Akce názorně poukazuje na to, že homeopatika nejsou nic jiného než předražený cukr a škrob bez jakýchkoli účinků.

PŘÍPRAVA

Co však našemu „předávkování“ předcházelo? První impulz jsme dostali v září na skeptické konferenci ECSO v Budapešti díky motivační přednášce anglických organizátorů loňské akce „Overdose“. Slovo dalo slovo a padlo rozhodnutí se k akci připojit. Přípravná fáze měla tři hlavní složky: propagace naší akce na webu (zřízení webových stránek české kam-

paně www.1023.cz, podpůrných stránek www.jak-fungujehomeopatie.cz a inzerování našeho happeningu přes Facebook a stránky www.sisyfos.cz). Hned první den se nám zaregistrovala desítka účastníků (nakonec počet registrovaných překročil 40, škoda že akce se pak zúčastnila jen polovina) a museli jsme vyřešit problém, kde vzít takové množství homeopatik. Nečekaně nás však potěšila MVDr. Blanka Neumanová, která nás kontaktovala s velkorysou nabídkou: *Ráda pro tuto akci věnuje cca 50 originálních nenacatých balení rozličných homeopatických přípravků z Akademie klasické homeopatie (Argentum Nitricum, Hypericum perforatum, Graphites, Apis mellifica a další chuťovky). Z nějakého důvodu se rozhodli obohacovat naši praxi pravidelnými nevyžádanými zásilkami svých přípravků, a konečně se pro ně rýsuje smysluplné využití.*

Vyzvedli jsme tedy u ní v ordinaci slíbená homeopa-

tika a byli ušetřeni toho, abychom při naší akci homeopatický průmysl finančně podpořili. Naše „menu“ tedy vypadalo následovně:

Kalium Muriaticum AKH	117 Kč
Silicea AKH	130 Kč
Graphites AKH	175 Kč
APIS MELLIFICA AKH	147 Kč
HYPERICUM PERFORATUM AKH	117 Kč
THUJA OCCIDENTALIS AKH	165 Kč
MELILOTUS OFFICINALIS AKH	117 Kč
ACIDUM PHOSPHORICUM AKH	117 Kč
NATRIUM PHOSPHORICUM AKH	123 Kč
ARGENTUM NITRICUM AKH	141 Kč

Zbývalo tedy jen ohlásit konání akce do Británie a v týdnu před samotnou akcí kontaktovat média a tiskové agentury, připravit plakáty a dobrou argumentaci pro novináře.

PŘEDÁVKOVÁNÍ

Vlastní akce proběhla v neděli 6. 02. v 10:23 (Avogadrova konstanta je $6.022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$). Kolem desáté jsme se sešli před Karlovým mostem, na velmi fotogenickém místě s výhledem na Hradčany. Účastníkům jsme rozdali homeopatika a paní předsedkyně Lenka Příbylová uvítala přítomné protestující a novináře. Krátce vysvětlila smysl naší akce a dvě desítky lidí za nevěřícího pohledu přítomných novinářů se jalo sypat si do hrdla „medikamenty“. Nutno podotknout, že prvním ustaraným dotazem, který mi redaktor ČRo položil, bylo to, zda máme na místě lékárě. To jsem mu s klidným svědomím potvrdil (nicméně že se právě také předávkovával jsem mu už raději ani neříkal). Není bez zajímavosti, že mi pak během odpoledne ještě telefonoval, zda jsem opravdu v pořádku a žiji...

K vlastnímu předávkování – pilulky byly nepříjemně hořké a špatně klouzaly do krku (zjevně tam bylo více škrobu než cukru), chuťově tedy nic moc. Ještě že jsme měli připravenou vodu na zapítí. Žádný z účastníků se samozřejmě nijak nepředávkoval, u nikoho nenastaly žádné komplikace. Homeopatika se ukázala být zcela bezpečná a můžeme je doporučit všem jako ideální prostředek pro demonstrativní sebevraždy. K léčení se ovšem rozhodně nehodí. Nejmladším účastníkem akce byla 2-letá Anička, která snědla sama

celé balení a správně jej pojmenovala coby „bombónky“, nejstaršímu účastníkovi bylo 40x tolik.

VÝSTUPY AKCE

Celosvětově se předávkovalo přes 1500 lidí ve 30 zemích světa na všech kontinentech (včetně Antarktidy!). Média o akci referovala poměrně obsírně, obzvláště v zahraničí. Kampaň podpořil i James Randi – iluzionista proslavený odhalováním falešných paranormálních jevů a pseudovědy. Randi přislíbil vyplatit 1 000 000 USD, pokud výrobci homeopatik budou schopni objektivně (klinickými testy) prokázat účinnost svých preparátů.

Zájem médií u nás byl o něco menší (přece jen homeopatie je v ČR spíše okrajová záležitost). I tak jsme se dostali do odpoledního vysílání Radiožurnálu, ČRo Regina přinesla o akci reportáž, časopis Týden se nám věnoval dokonce 2x a z odborného tisku si nás všiml Medical Tribune. Naše stránky www.1023.cz mají za měsíc 5600 návštěv, www.jakfungujehomeopatie.cz si prohlédla necelá tisícovka. Facebookový profil překonal v návštěvnosti hranici dvou tisíc. Na internetových diskuzích se naše akce poměrně dost probírala, dokonce i Česká komora klasické homeopatie k akci 10:23 vydala oficiální prohlášení (úsměvně ufnukané).

Zkrátka, máme za to, že akce se docela vydařila, třeba bychom mohli založit zajímavou tradici – každý únor si nějak vystřelit z homeopatů a upozornit veřejnost na jejich šarlatánské praktiky. Co říkáte? Přidáte se?

OČKOVÁNÍ PROTI CHŘIPCE ZPŮSOBUJE NARKOLEPSII? ALE KDEPAK! ROMAN POLACH

Je smutnou pravdou, že informace v médiích týkající se vědy obvykle za moc nestojí. Články bývají senzacechtivé, zavádějící, postrádají širší kontext a často se stává, že pravda je přesně opačná, než se dočteme v novinách. Příkladem z nedávné doby může být článek „Nechali se očkovat proti prasečí chřipce, teď propadají spánku“ ze serveru Idnes.cz, podobnou informaci ale publikovaly i další deníky a zpravodajské servery. Ze samotného nadpisu i z obsahu článku může čtenář nabýt dojmu, že vakcína způsobila u očkováných osob narkolepsii. Píše se v něm, že u několika lidí, kteří byli očkováni proti prasečí chřipce, se tato nemoc objevila. Co to ale znamená? Zkusme titulek trochu pozměnit: Nechali se očkovat proti prasečí chřipce, teď vyhráli v loterii. Znamená to, že očkování zvyšuje štěstí v loterii? Samozřejmě že ne. Řekněme, že se proti chřipce nechalo očkovat milion lidí. Z toho tisíc z nich následně vyhodí z práce, dvacet z nich přejede auto, sto se jich ožení, dvě stě dostane infarkt.

Jak zjistíme, jestli je mezi očkováním a některou z těchto událostí souvislost? K tomu je zapotřebí statistických metod a porovnání s kontrolním vzorkem populace. I neočkováni lidé samozřejmě dostávají narkolepsii. Potřebujeme tedy vědět, jestli u očkované populace je výskyt této nemoci statisticky významně vyšší.

Prokázaná manipulace

Do prověřování výskytu narkolepsie u očkovaných jedinců se pustil americký úřad Center for Disease Control, který konstatoval, že mezi vakcinací a výskytem této nemoci není žádná příčinná souvislost. Ke stejnému zjištění dospěl i švédský úřad pro léčiva. Bohužel jsem si už ale nevšiml, že by se v některém z českých médií tato zpráva objevila. Veřejnost tak často získává mylný dojem, že vakcíny jsou nebezpečné, ačkoliv to není pravda. Jak napsal k této kauze neurolog Steven Novella na serveru sciencebasedmedicine.com:

„Neříkám, že by se o těchto případech nemělo psát, ale měla by být věnována zvláštní péče zasadit takové zprávy do příslušného kontextu a ne předčasně a zbytečně vyvolávat strach. Navíc, když další vyšetřování zjistí, že žádné riziko není, mělo by se o tom psát stejně, ne-li více, protože mírnit obavy je těžší, než je vyvolávat. Navíc zde existuje antivědecká a antivakcinační subkultura a takové epizody bývají využity pro propagandistické účely. Dá se očekávat, že tyto skupiny přidají narkolepsii na seznam „strašáků“ používa-

ných proti vakcínám.“

V USA i ve Velké Británii skutečně existuje silné antivakcinační hnutí vedené celebritami jako je Jim Carrey nebo Jenny McCarthyová. Syn McCarthyové byl v roce 2005 diagnostikován s autismem (ačkoliv existují určité pochybnosti, že se jednalo opravdu o autismus). Přestože proběhla řada studií s cílem zjistit, zda vakcíny zvyšují riziko onemocnění autismem, žádnou souvislost nenašly. To ale nezabránilo této herečce a modelce veřejně vystupovat v televizi a pořádat demonstrace proti vakcínám. Ojedinelé historyky typu „můj syn šel na očkování a měsíc poté u něj diagnostikovali autismus“ připadají lidem jako pádnější argument, než statistická data a klinické studie vyhodnocující velký počet osob.

Určité zdání důvěryhodnosti přinesl antivakcinačnímu hnutí doktor Andrew Wakefield, kterému se podařilo v roce 1998 v respektovaném časopise Lancet publikovat studii, která naznačovala spojitost mezi očkováním a autismem. Jenže tato studie byla už od počátku kontroverzní a sporná. Našla se v ní řada chyb a nedostatků a postupem času se od ní distancovalo 10 z 12 spoluautorů. Nakonec i samotný časopis Lancet po 12 letech tuto studii stáhnul z publikačního záznamu. Podle závěrů vyšetřování General Medical Council postupoval Wakefield při provádění svého výzkumu „nečestně a nezodpovědně,“ mezi jeho prohřešky patřilo i to, že na oslavě narozenin svého syna mámil po přítomných dětech krevní vzorky za peníze (5 liber), podroboval autistické děti invazivním procedurám, které nebyly nutné, často za cenu závažných zdravotních komplikací. Poslední hřebíček do rakve Wakefeldových „výzkumů“ zasadil časopis British Medical Journal (BMJ), který v lednu 2011 nazval Wakefelda podvodníkem a jeho práci označil za „Piltdownskou“ medicínu podle slavného vědeckého podvodu z první poloviny 20. století. Mezi nejzávažnější zjištění BMJ patří:

- Z 9 dětí, které měly podle Wakefeldova trpět regresivním autismem, mělo tuto chorobu prokazatelně pouze jedno dítě.
- Přestože studie tvrdila, že všech 12 dětí bylo před očkováním „normální“, pět z nich mělo prokazatelně již dříve vývojové vady.
- Wakefield tvrdil, že rodiče 8 z těchto dětí obviňo-

vali vakcínu za způsobené potíže, ale ve skutečnosti to bylo 11 rodin. Jenže zbylé tři děti nebyly brány v potaz, protože jejich zdravotní potíže nastaly až měsíce po očkování, to bylo příliš pozdě na to, aby se z toho dala vyvozovat souvislost mezi vakcínou a potížemi.

- Všichni pacienti byli rekrutováni skrz síť odpůrců vakcín a samotný Wakefield v té době pracoval na vlastní vakcíně, byl to z jeho strany tedy střet zájmů.
- Časopis BMJ odmítnul, že by Wakefieldova studie byla výsledkem neschopnosti, jedná se podle nich zjevně o úmyslný podvod: „Vyžadovalo to hodně přemýšlení a úsilí napsat studii tak, aby dosáhla výsledků, které chtěl – všechny nesrovnalosti ukazovaly stejným směrem.“

Jenže i přesto je Wakefield stále hrdinou antivakcinačního hnutí – spravedlivý a neúplatný doktor bojující proti spiknutí mocných farmaceutických firem. I kdyby však Wakefield ztratil veškerou podporu veřejnosti, škoda už byla napáchána, jak píše BMJ: „Přestože poměr očkovaných ve Velké Británii o něco stoup-

nul z 80% minima z let 2003-4, je stále pod 95% hranicí doporučovanou Světovou zdravotnickou organizací pro zajištění imunity obyvatelstva. V roce 2008, poprvé za posledních 14 let, byla vyhlášena epidemie spalniček v Anglii a Walesu. Důsledkem paniky je, že stovky tisíc dětí v Británii jsou v současnosti bez ochrany a bitva o obnovení důvěry rodičů ve vakcíny stále probíhá.“

TECHNOLOGIE „POWER BALANCE PERFORMANCE“ JAK LZE POMOCÍ PSEUDOVĚDECKÉHO TRIKU VYUŽÍVAT LEHKOVĚRNÉ ZÁKAZNÍKY HARIETTE HALL

Byly doby, kdy v USA nosili hráči golfu pro zlepšení své hry náramky Q-Ray. Jejich výrobci se dostali před soud, kde sice přiznali, že jejich produkt je pouhé placebo, argumentovali ale: „Chceme-li vyvolat silný placebový efekt, můžeme někdy i lhát“. Soudce pro tuto argumentaci pochopení neměl, výrobci byli obviněni z podvodu, museli vrátit 16 mil. dolarů a klamavá tvrzení museli ze svých reklam odstranit. Nyní je na trhu konkurent těchto náramků: technologie Power Balance Performance. Tak jako náramky Q-Ray, mají být i tyto produkty založeny na „rezonancích“. Nové je však u nich to, že vůbec nemusejí přijít do styku s tělem – jsou to karty, které se jednoduše strčí do kapsy. Prodejci předvádějí výrobky Power Balance v odděleních sportovních potřeb velkých nákupních center. Nejdříve u zájemce testují sílu a rovnováhu a potom mu dají kartu Power-Balance, kterou drží v ruce nebo si ji strčí do kapsy. Test se opakuje a jako zázrakem dopadne lépe. Na YouTube je k tomu několik velmi přesvědčivých videí a krátký klip s testovanou osobou, která s upaženými rukama stojí na jedné noze. Prodejce tlačí jednu její ruku poblíž zápěstí dolů a testovaná osoba ztratí rovnováhu. Poté, co si osoba str-

čila kartu Power-Balance do kapsy, prodejce test opakuje. Nyní ale tlačí na ruku poblíž loketního kloubu. Efekt síly je vlivem kratší páky menší a proband tentokrát rovnováhu neztratí. Přihlízející si nevšimnou, že prodejce tlačí na ruku v jiném místě a mají dojem, že ruka klade vnějšímu působení síly větší odpor. I při předvádění jiných podobných triků se vyvolává tento falešný dojem většího odporu. Posouzení vynaložené síly je samozřejmě subjektivní, neboť oba účastníci vědí, kdy je karty použito a co se má stát – to jsou ideální předpoklady pro sebeklam.

Co na těch magických kartách je?

Pro zajímavost cituji jeden delší úryvek z domovských stránek výrobce:

„U Power Balance Performance Technology se využívá frekvencí, které se vyskytují v přírodě a které jsou známé svými pozitivními reakcemi s energetickým polem lidského těla. Tímto způsobem je podporována rovnováha, pohyblivost, síla a dobré zdraví. Východní medicína už před tisíci lety objevila, že kameny, minerály, krystaly atd. pozitivně působí na lidské tělo. Od té doby je používá pro posílení zdraví. Při vývoji

technologie Power Balance jsme vybrali takové frekvence, které považujeme za maximálně blahodárné. S přírodou by se člověk neměl přít a je skutečností, že v ní všechno určitou frekvencí kmitá. Toto kmitání drží všechno pohromadě. Reagujeme na frekvence, protože sami frekvenci jsme. Zjednodušeně řečeno jsme kupou buněk, které pohromadě drží frekvence. Dejme tomu, že v jedné ruce držíte průmyslový cukr nebo mobilní telefon, druhou ruku natáhnete do vodorovné polohy a někdo jiný se snaží ji stlačit dolů. Vy se snažíte působit proti tomuto tlaku. Protože ale průmyslový cukr a mobilní telefon nereagují pozitivně s lidským tělem, tlaku na ruku neodoláte a ruku ve vodorovné poloze neudržíte. Frekvence cukru a mobilu způsobují zásadně reakce, které tělo oslabují. Když si naproti tomu vezmete do ruky určité vitamíny nebo minerály, a test s nataženou rukou opakujete, zjistíte, že osobě tlačící ruku dolů to dá mnohem více práce, než se to povede. Energetické pole lidského těla má rádo substance, které mu dělají dobře a usiluje o blízkost takových substancí. My z Power Balance jsme některé z těchto substancí vybrali a díky vyspělé technologii se nám podařilo rozmnožit jejich pozitivní energie a uložit je do našich holografických nosičů.“

Energie a frekvence

Celá záležitost s vibracemi a rezonancemi je pseudovědou, jejímž zdrojem je mýtus o lidském energetickém poli. Nejde o druh energie, kterou mohou fyzici změřit, ale o jakousi neurčitou životní energii jakou je např. čchi u akupunktury, o vrozenou přirozenou inteligenci u chiropraktiků nebo o imaginární pole, kterou by provozovatelé terapie dotykem chtěli svými rukama harmonizovat. Tvrzení jako „my jsme frekvence, jsme kupou buněk, kterou drží pohromadě frekvence“ nebo „energie těla má rádo substance, které mu dělají dobře“ jsou natolik nekoherentní a vědeckým poznatkům takovým způsobem odporující, že dokonce nemohou být „ani chybné“. Podle definice je frekvence počet opakování periodického procesu za jednotku času. Aby tedy pojem frekvence měl smysl, musí se týkat nějakého periodického dění. Může jít například o zvukovou či radiovou vlnu, o kyvadlo hodin nebo vlak s tolika a tolika vagony za minutu. Pouhé sdělení „33 1/3 za minutu“ je nesmyslné. Bez otáček nelze hovořit o otáčkách za minutu. Jen periodické procesy mohou mít frekvenci. Žádný periodický proces nemůže frekvencí „být“, natož člověk. U stlačování upažené ruky se jedná o nesmyslný svalový test, používaný v aplikované kineziologii. Má sloužit k diagnóze alergií a fungovat to má takto: Drží-li člověk v ruce v zapечатěné ampuli alergen, má schopnost odporu proti síle působící na ruku menší. Metoda však funguje jen když pacient i terapeut vědí, jaká substance je právě testována. Doposud aplikovaná kineziologie v kaž-

dé dobře kontrolované a dvojité zaslepené studii vždy propadla.

I když ponecháme na chvíli důležitou otázku „frekvence čeho“ stranou, zůstává nejasné, jak vývojáři z Power Balance pro své produkty ty správné a vhodné frekvence našli. „Vybrali jsme ty, které považujeme za maximálně blahodárné“. Dobrá, jak ale byly tyto frekvence změřeny? A podle jakých kritérií se blahodárnost frekvencí určovala? Prozradí nám to podle mého názoru volba slov použitých v reklamě na produkty Power Balance. Výrobce podle vlastních slov „předpokládá“, že určité frekvence jsou „maximálně blahodárné“. Netvrdí, že pro to má důkazy. Jen velkolepě předpokládá, že ty frekvence skutečně jsou a že nějakým způsobem mohou být uloženy do holografických nosičů. Poslala jsem zástupcům výrobce mailu s jednoduchými otázkami, např. „Jak se u Power Balance měří frekvence nějakého kamene?“. Neodpověděli. Testování Power-Balance karet korektním způsobem by bylo velmi jednoduché. Vezme se pět Power-Balance karet a pět běžných kreditních karet, každá se vloží do neprůhledné obálky, ty se zamíchají a očíslovají od 1 do 10. Prodejce by musel určit, ve kterých obálkách se nacházejí právě Power-Balance karty. Nenašla jsem nikde žádné odkazy na to, že by výrobce takové testy provedl. Nejspíš proto, že tam každý ví, jak by dopadly.

Geniální marketing

U produktů Power-Balance se jedná o moderní obdobu dřívějších talismanů či zaječích pacek, přinášejících štěstí. Vyvolávají placebo efekt, dodávají svým nositelům sebedůvěru a snad je také motivují k větší aktivitě. Nejsou příliš drahé a prodávají se (přínejmenším v USA) i se zárukou vrácení peněz v případě nespokojenosti s produktem. Marketing je geniální. Výrobce produkty předvádí pomocí přesvědčivých, na triku založených demonstrací, na které většina lidí naletí. Ohání se pseudovědeckými nesmysly, které ale u vědecky nevzdělaných zákazníků vyvolávají obdiv. Je ale dost opatrný na to, aby jeho tvrzení byla natolik vágní, že ho není možné chytit za slovo a obvinít z nekalé reklamy. Výrobní náklady na produkty Power Balance jsou směšně levné, prodejní cena je

ale taková, že si dodavatel může dovolit kupní cenu vrátit, když zákazník není s produktem spokojen. Uvažovali jsme, zda Power-Balance karty nepodrobit jednoduchému dvojité zaslepenému testu. Rozhodli jsme se ale, že ne, bylo by to pošetilé. Takové testy má provádět výrobce. Není úkolem skeptiků, vyna-

kládat čas a peníze za testování produktů, pro jejichž funkčnost nejsou ani nejmenší věrohodné podklady.

(Z textu do němčiny přeloženého Dr. Philippem Leickem a otištěného v časopise Skeptiker 4/2010 vybral, upravil a přeložil Milan Urban)

SISYFOS V KNIHOVNĚ MÍLA LINC, MĚSTSKÁ KNIHOVNA PRAHA - SMÍCHOV

Na podzim roku 2010 se objevil Sisyfos v knihovně na Smíchově – a můžu říct, že šlo o počin dobrý; dokonce natolik dobrý, že v přednáškách budeme pokračovat i toto jaro.

Jako první představil Leoš Kyša své konspirační teorie – ovšem dle jeho slov, zklamáním bylo, že se na místě nenašel žádný zapálený konspirátor, který by rozvířil poklidné vyvracení mnoha „zaručených“ pravd. Čarodějnice včera a dnes představila spisovatelka Věra Nosková (mám pocit, že jedna z posluchaček „čarodějnicí“ byla, ale otázky a důkazy existence magie mi sdělovala pouze šeptem).

Třetí v řadě dorazil Jiří Grygar, aby vysvětlil, proč as-

trologie nefunguje. Ve druhé části se přednáška „zvrhla“ v téměř cestopisné povídání o Jižní Americe a Andách, což rozhodně nebylo na škodu, protože pan Grygar je velice poutavým vypravěčem a nebýt závěrací hodiny, nejspíš bychom v knihovně i přenocovali. Čtenáři knihovny byli těmito přednáškami velice potěšeni, dokonce si pamatovali i týden poté, že se jim to líbilo a byli ochotni se o tuto radost podělit.

Za knihovnu děkujeme všem, kteří byli ochotni k nám přijít (a přijdou i v pokračujících přednáškách) a těšíme se, že se na Smíchově potkáme.

KREACIONISMUS V AMERICKÝCH UČEBNÍCH: TEXAS UDÁVÁ TÓN (Z RUBRIKY „PANORAMA“ ČASOPISU SKEPTIKER 3/2010 PŘELOŽIL MILAN URBAN)

Přestože kreacionisté celkově ve svých aktivitách v poslední době trochu polevili, na školách se pokoušejí i nadále etablovat teorii o stvoření do vyučování biologie. Velmi aktivní je v tomto směru zubní lékař a elektroinženýr Don McLeroy, který věří, že Země není starší než 10.000 let. Do listopadu byl McLeroy předsedou texaského State Board of Education (SBOE). Pro další období zvolen nebyl, ale kreacionismus v agendě grémia zůstává.

SBOE rozhoduje v Texasu o učebních osnovách a obsahu učebnic a kreacionistická orientace se samozřejmě v osnovách odráží. Poprvé byly letos do učebních osnov středních škol zařazeny alternativní evoluční teorie. Rozhodnutí je směrodatné pro příštích deset let.

Strategie, uplatňovaná při snaze o posílení kreacionistických pozic spočívá ve snaze předkládat vědeckou evoluční teorii a na mýtech spočívající učení o stvoření jako sobě rovnocenné teorii. Stejným právem, ozývá se ze strany kritiků, by se také mohlo požadovat, aby se spolu s chemií vyučovala alchymie a s astrono-

mií astrologie.

Nové texaské učební osnovy mohou ovlivnit učebnice v celých USA tím, že po četných fúzích nakladatelství nabízejí dnes v USA školní učebnice už jen tři velcí dodavatelé, kteří jsou hospodářsky závislí na objednávkách z Texasu. Ten objednává až 48 milionů učebnic v ceně celkem 22 miliard dolarů. To je víc, než kterýkoli jiný stát v USA. Při vysokém nákladu jsou knihy levnější, takže po nich sáhnou i jiné, chudší americké státy.

Centrum pro podporu přírodních věd v americkém školství (NCSE - National Centre for Science Education) proto bije na poplach a v reakci na poslední aktivity kreacionistů označilo rok 2010 jako „Rok popírání vědy“. Ve svém vyjádření poukázal mluvčí NCSE Robert Luhn na vysloveně protivědecký charakter kreacionismu.

Podle aktuálních průzkumů má kreacionistické názory 44 až 46% Američanů.

JÓGA PRO VŠECHNY

(Z RUBRIKY „PANORAMA“ ČASOPISU SKEPTIKER 3/2010 PŘELOŽIL MILAN URBAN)

Aby zabránila kšeftování s domácími tradicemi, archivuje nyní indická vláda videonahrávky cvičení jógy, takzvané asanas, v rozsáhlé databázi Traditional Digital Knowledge Library (TKDL), přístupné mezinárodním patentovým znalcům. K tomuto opatření se vláda rozhodla proto, že guruové a učitelé jógy po celém světě si stále častěji nechávají jednotlivá cvičení z obchodních důvodů patentovat jako svá vlastní. Když je potom například fitness studia nabízejí, musejí za to platit licenční poplatky nebo cvičení vyřadit ze svého programu. Jistý druh cvičení si například nechal guru Bikram Choudhury před několika lety v USA patentovat a jiní, kteří je také nabízeli, byli Choudhuryho právníky upozorňováni na patentovou ochranu.

Indická vláda nyní pověřila deset mistrů jógy, aby před kamerou předvedli co nejvíc cvičení. Kromě toho již

bylo za starých textů přeloženo přes 900 popisů cvičení, aby se ukázalo, že domněle nová cvičení jsou již popsána ve starověkých indických textech a že tedy jsou součástí indického kulturního dědictví. Různých asanas je celkově na tisíce.

Všechny dnešní varianty asanas tu už dříve byly, říká indický učitel jógy Suneel Singh v deníku Guardian. Dostávají nyní jen anglické názvy. I v Indii samotné jsou však podle Guardian různé názory na to, co k tradiční józe patří a co ne. Mnozí znalci problematiky také různá cvičení, uvedená v TKDL, řadí do (vědecky nedoložené) alternativní medicíny. Buď jak buď, dříve než někdo zaplatí za údajně novou metodu léčení či cvičení, může si nyní aspoň zjistit, zda se nevydává v podezření ze zneužívání kulturního dědictví.

VYSOCE POTENCOVANÝ ŠARLATÁN BERND HARDER

Bláznovství se stalo módním artiklem, soudili již v 19. století lékaři o homeopatii. Spor mezi lékaři a alternativními léčiteli vedl v roce 1835 dokonce k experimentu s kuchyňskou solí, prvnímú dvojitému zaslepenému testu v historii medicíny.

Okolo roku 1830 se v Bavorském království rozšířily zprávy o senzačních výsledcích léčení, dosahovaných pomocí nové léčebné metody. Například noviny der Bayerische Landbote tehdy psaly: „Kněžna von Thurn und Taxis trpěla žaludečním neduhem, důsledkem kterého zhubla tolik, že pokusy vyléčit ji vzdali již čtyři lékaři. Kněžna se proto vydala do Norimberka k tamějšímu homeopatickému lékaři dr. Reiterovi. Nastalo zlepšení jejího zdravotního stavu, které již málokdo očekával. Zvracení, které ji předtím trápilo, po 14 dnech zcela ustoupilo a i když kněžna ještě drží žaludeční dietu, viditelně rozkvetla.“

Jmenovaný dr. Reiter se ve skutečnosti jmenoval Johann Jakob Reuter a byl jedním ze dvou homeopatů v tehdejší Norimberku. Léčil vysoce postavené a urozené osoby, např. dceru šlechtičny Caroline Freifrau von Lindenfels, která trpěla neustálými bolestmi hlavy. Do svého deníku si kněžna tehdy poznamenala: „Chování doktora se mi velmi líbilo. Ptal se tak důkladně, jeho názory a úsudky byly do té míry správné, že jsem k němu ihned pojala důvěru. Kromě toho sám vypadal velmi zdravě a vesele a dělal dojem vlád-

ného člověka.“

Nerozum a lehkomyšlnost

Reuterovu pohodu však kalily polemiky proti jeho metodě. Ta spočívala na tvrzení lékaře Samuela Hahnemanna, že účinek léku lze zvýšit extrémně silným zředěním, kterým se uvolní vlastní princip působení. Mezi odpůrci homeopatie vynikal tehdy obzvláště norimberský lékařský rada Friederich Wilhelm von Hoven. V knize „Něco o homeopatii“ z roku 1834, kterou vydal pod pseudonymem „Dr. Ernst Friederich Wahrhold“, homeopatii vytýká, že počítá s nerozumem a lehkověrností lidí. Reuter reagoval dle očekávání, kritikovi vytýká neznalost a uvádí, že homeopatické léčení bylo mnohokrát doloženo v praxi a to i u zvířat, dětí a choromyslných.

„Dělejte to také tak, ale přesně tak!“

Opusťme zatím Norimberk 19. století a přenesme se do Ingolstadtu v létě 2010. Německé Muzeum dějin lékařství tam uspořádalo výstavu „Homeopatie – 200 let Organonu“. V jejím rámci byla scénicky předvedena výměna názorů, jak asi proběhla mezi lékařským radou von Hovenem/Wahrholdem (této role se ujal historik lékařství Dr. Fritz Dross z Erlangenu) a Johannem Jakobem Reuterem (tento part převzala ředitelka muzea PH Dr. Marion Maria Ruisingerová) po vydání Wahrholdovy knihy. Dross následně pozname-

nal: „I když věda za 200 let od vzniku homeopatie do dneška přinesla množství dalších nezvratných argumentů proti homeopatii, její zastánci trvají dogmaticky na svém a dnešní diskuse mezi homeopaty a jejich odpůrci probíhají ve stejném duchu a se stejným významem jako kdysi mezi von Hovenem/Wahrholdem a Reuterem.

Výtah z výměny názorů:

Wahrhold: Co je nutné proti homeopatii říct, bylo už dávno řečeno. Nemohl bych udělat nic jiného, než řečené opakovat a nepochybně bych pořídil rovněž tak málo, jako pořídili mí předchůdci... Učení, které nemá ani vědecký základ ani se neopírá o zaručené a správně interpretované zkušenosti, nemůže být také vědecky vyvráceno. Toto učení se musí ponechat svému osudu. Že dosud nezaniklo je způsobeno pouze tím, že jeho autor nejen sliboval víc než slibovali autoři dřívějších systémů, ale dokázal daleko lépe než kdokoli jiný využít lehkověrnosti lidí. Není jako jeho předchůdci pouze reformátorem léčení, nýbrž vytvořil učení úplně nové, a to takové, která dokáže lehkověrně fascinovat. Nestačilo mu objevovat nedostatky medicíny a zdokonalit ji, nýbrž celou ji zavrhl a všechno dosavadní poznání označil za nepotřebný vědecký nesmysl.

Reuter: A co přivedlo k homeopatii v poslední době tolik lékařů? Cholera, prubířský kámen medicíny. Zatímco alopacie (hanlivý název pro konvenční medicínu) přicházela neustále s novými hypotézami, proti choleře doporučovala mnoho prostředků a na vlastní léčení zapomínala, homeopatie se velkolepě osvědčila.

Wahrhold: U homeopatie se vlastně nejedná o žádný druh léčby, neboť který rozumný člověk může věřit tomu, že milióny nebo dokonce daleko menší díl léčivé matečné tinktury by mohl mít nějaký účinek?

Reuter: Může slepý požadovat, aby se věřilo jeho mínění o barvách? A k vám, pane doktore, nepronikly spisy homeopatů o nic více, než barvy ke slepému.

Wahrhold: Tak ještě jednou: Homeopaté v podstatě nepodávají žádné léky. Léčení svých nemocných ponechávají na přírodě. Že jedné nesmyslné, základním principům fyziky i lidskému rozumu odporující nauce tleskají laici i lékaři, je snadno pochopitelné. Je založena na tajuplnosti, bizarnosti a pověrách a co více

většinu lidí nadchne než něco zázračného, záhadného, nepochopitelného?

Reuter: Že základní principy fyziky se s živým tělem neshodují zjistili alopaté zcela jednoznačně a já to jen připomínám. Nelze tedy homeopatii vyčítat, že odporuje zákonu gravitace nebo optiky. Je v přírodě ještě mnoho sil, které dosud netušíme. Máme nově objevenou sílu odmítat proto, že do našeho stávajícího poznání nezapadá?

Wahrhold: Říká se, že víra dělá zázraky a takový zázrak dělá víra i u homeopatie... Vaše kapky, prášky, kuličky neprospívají ničemu, protože ničemu prospívat nemohou. Pokud pomohou, tak proto, že nemocný na jejich účinnost věří. Vštípit lidem tuto víru je velkým uměním homeopatie.

Reuter: Skutečný důvod, proč setrváváte u svých předsudků je ten, že jste sám homeopatii prakticky a podle předpisů homeopatů nevyzkoušel. Kolikrát mají ještě homeopaté své protivníky vyzývat: „Dělejte to jako my, ale přesně jako my!“ Pak dosáhnete stejných výsledků.

Wahrhold: V historii již bylo mnoho šarlatánů, ale žádný z nich, ani náboženský ani medicínský nehráli tak významnou roli jako Hahnemann. Paracelsus, Cagliostro, Messmer, Hohenlohe, to byli jen obyčejní šarlatáni. Hahnemann je šarlatán vysoce potencovaný.

„There is nothing in it“

Protože Reuter zapřísahal své odpůrce, aby neposuzovali vše podle váhy a míry ale aby novou léčebnou metodu ověřili ne zaujatě teoreticky, ale prakticky, vzali ho za slovo a uskutečnili v roce 1835 experiment, který je srovnatelný s aktuální kampaní „1023 – Homeopathy: there's nothing in it“ (www.1023.org.uk). Experimentu z roku 1835 se říká „Pokus s kuchyňskou solí“ a je považován za první dvojité zaslepený test v historii medicíny. „Teprve střet s novými, alternativními léčebnými postupy jako mesmerismus a homeopatie vedl k tomu, že bylo vymyšleno takové uspořádání testů, které umožnilo v míře do té doby neexistující vyloučit zkreslující vlivy, což umožnilo účinnost léku potvrdit nebo vyvrátit“, píše historik medicíny z Würzburgu prof. Michael Stolberg ve svém článku v katalogu k výstavě o homeopatii v Muzeu dějin medicíny v Ingolstadt. Podrobně v něm popisuje experiment z roku 1835 jako „malou senzaci v historii vědy.“ Také tehdejší noviny *Allgemeine Zeitung von*

und für Bayern referovaly o velkolepě avizované události, která měla dokázat bezvýznamnost (v originále „nulitu“) homeopatie. Dějištěm experimentu byl hostinec „U červeného kohouta“. 19. února 1835 se tam shromáždilo 130 osob, z nichž 50 se aktivně experimentu zúčastnilo. Testované osoby měly podle Reuterova návrhu požit nalačno pár kapek třicetkrát potencovaného roztoku kuchyňské soli. Podle homeopatického standardu té doby měl účinek trvat 15 až 20 dnů. A sám Johann Jakob Reuter sliboval testovaným osobám (probandům), že „i bez víry budou pocíťovat něco nezvyklého.“

Účinek „i bez víry“?

Jak je ale možné jednoznačně vyloučit vliv „víry“ na účinek medikamentu? Vedoucí redaktor výše uvedených novin George Löhner to svým čtenářům vysvětluje takto: „Je nutné zabránit všemu, na základě čeho by probandi mohli poznat, zda je jim podáván homeopatický preparát nebo prostředek bez jakéhokoli medikamentu. Löhner přitom fungoval jako vedoucí pokusu a spolu s městským soudním lékařem Solbrigem vymyslel „dvojitě zaslepený“ průběh experimentu. 100 čistých sklenic bylo označeno čísly od 1 do 100, dobře promícháno a po padesáti postaveno na 2 stoly. Polovina sklenic byla naplněna potencovaným (vysoce homeopaticky ředěným) roztokem kuchyňské soli, druhá polovina destilovanou vodou, získanou ze sněhu. Löhner udělal seznam čísel sklenic s poznámkou, co která sklenice obsahuje a seznam byl ihned před komisí zapečetěn. Všech 100 sklenic bylo znovu důkladně promícháno a předáno komisi, která jich 50 rozdělila mezi probandy. Ani členům komise ani tes-

tovaným osobám nebylo známo, co která sklenice obsahuje. Všichni probandi byli vyzváni, aby 12. března „U červeného kohouta“ ústně nebo do tohoto data písemně sdělili svůj poznatek. Teprve po zaprotokolování sdělených poznatků byla rozpečetěna obálka s obsahem, ze kterého bylo zřejmé, kdo z probandů požil roztok kuchyňské soli a kdo čistou vodu.

Zdravá nedůvěra

A jak to s prvním „Homeopathic Challenge“ anno 1835 dopadlo? Rozčarováním – pro Johanna Jakoba Reutera. Velká většina probandů (42) uvedla, že nic nezvyklého ve svém zdravotním stavu nepozorovali. 19 z nich požilo homeopatický medikament a 23 vodu ze sněhu. Zbýlých osm uvedlo, že cítili potíže v podbřišku nebo se cítili nachlazení. Pět z těchto osmi požilo roztok kuchyňské soli a tři čistou vodu.

A přece: Cíle, přesvědčit veřejnost o nulitě homeopatie a homeopatickému jančení udělat v Bavorsku a Norimberku samotným konec, se dosáhnout nepodařilo. Reuter se naopak podle vlastního vyjádření vypracoval na „nejvíce zaměstnaného lékaře na světě“ a vychloubal se, že má 100 pacientů denně. Veřejnost se zase utvrdila ve svém přesvědčení, že slibům lékařů ať už jakéhokoli druhu je lépe zásadně zdravě nedůvěřovat.

A tak mohla historička medicíny prof. Renate Wittern-Sterzel z Erlangenu na závěr ingolstadtské akce shrnout: „Diskuze o homeopatii bude jistě pokračovat, ale věříme, že naše akce bude mít větší efekt než ta norimberská.“

(Z časopisu *Skeptiker* 3/2010 přeložil Milan Urban)

SMRT PARAPSYCHOLOGIE (1850-2009)

MARTIN MAHNER

Martin Mahner, člen německé skeptické společnosti GWUP, ve svém textu čerpal z článku amerického psychologa a skeptika Ray Hymana *Smrt parapsychologie*, který vyšel v britském časopise *Skeptic* číslo 2/2010. Ray Hyman, parapsychologie jako partner pro diskuzi uznáván, v něm shrnuje své současné hodnocení parapsychologie. Desítky let ji kriticky sledoval a nyní dochází k závěru, že je na čase konstatovat smrt této 160 let staré záležitosti.

Parapsychologie se objevila v 19. století a její stoupenčí si předsevzali podat vědecké důkazy o existenci spirituálních, respektive okultních jevů, aby vědeckou, již tehdy vůči parapsychologii skeptickou komunitu přesvědčili o existenci psí (psychická síla, která má zprostředkovávat všechny mimosmyslové, para-

psychologické jevy jako telepatii, jasnovidectví, telekinezi aj.). Až donedávna to stále platilo za jejich hlavní cíl. „V uplynulých deseti letech však stále více parapsychologů docházelo k názoru, že tento cíl je nedosažitelný,“ říká Hyman. Tito neoparapsychologové, jak jim Hyman říká, přiznávají, že důkazy existence parapsychologických jevů a sil jsou nejen rozporné a povrchní, ale že i jejich metody neodpovídají vědeckým standardům. Zatímco dříve to bylo pokládáno za politováníhodný nedostatek, tvrdí dnes neoparapsychologové, že psí vědeckým standardům ani vyhovět nemůže, protože neuchopitelnost psí pomocí vědecké metody patří k její přirozené podstatě. Z toho dále vyvozují, že vědecké metody je nutné se vzdát nebo se tato musí přizpůsobit požadavkům parapsychologie. Původní vědecký ideál parapsychologie se tak vytratil.

Samozřejmě ještě existují někteří parapsychologové (jako Jessica Utts nebo Dean Radin), kteří v souladu s původním vědeckým paradigmatickým soudí, že je psi vědecky doložena. Hyman však s tímto tvrzením nesusouhlasí. Příliš často se parapsychologové spoléhají na metaanalýzy, které trpí notorickými nedostatky. Částečně v nich byly použité studie tak šikovně kombinovány, že na konci to vypadá, jako by přece jen byl jakýsi efekt potvrzen. Mimoto s přibývajícím a zlepšeným výzkumem se snižuje velikost parapsychologických efektů (Decline Effect), což svědčí o neexistenci domnělého předmětu parapsychologie (psi). Pokud by se v nějaké oblasti na nějaký projev psi narazilo, musel by se vlastně při podrobnějším zkoumání zesilovat. Musí se proto nakonec dojít ke konstatování, že na předmět parapsychologie – psi – je stále nutné pohlížet čistě negativně. Psi je stále to, co není možné pomocí známých mechanismů a zákonů vysvětlit.

Na základě tohoto a mnoha jiných důvodů, říká Hyman, nemohla parapsychologie splnit své původní předsevzetí, totiž doložit psi vědeckými prostředky. Jestliže neoparapsychologové pokládají excentrické vlastnosti parapsychologických událostí za znamení

toho, že nereplikovatelnost, nepravidelnost a prchavost patří k přirozenosti psi, pak ztroskotání parapsychologie přiznávají. Se svým požadavkem, vědecké metody změnit nebo je změkčit, aby pro psi dosáhli uznání, se od vědy odvracejí a vracejí se k okultismu. Docházíme proto k závěru, říká Hyman, že parapsychologie se po 160 letech rozžehkala s životem.

V diskuzi, kterou Hymanovo současné hodnocení parapsychologie vyvolalo, odpověděli psycholog Richard Wiseman a parapsychologové Caroline Watt a Chris Roe. Wiseman v podstatě s Hymanem souhlasí, je ale ochoten dát parapsychologii ještě jednu úplně poslední příležitost a parapsychology vyzývá, aby vybrali nejslibnější experimenty a tyto experimenty provedli za přísných podmínek ve více laboratořích současně. Pokud ani to mít úspěch nebude, mělo by být konečně akceptováno tvrzení, že psi neexistuje. Zbývá dodat, že parapsychologové Watt a Roe s Hymanovou analýzou nesusouhlasí a mluví o potřebě dalšího výzkumu. Parapsychologie nám tedy asi zůstane zachována jako nesmrtelná.

(Ze Skeptiker 2/2010 přeložil Milan Urban)

ZABIJE VÁS PITÍ Z PLASTOVÝCH LÁHVÍ? BRIAN DUNNING ([HTTP://SKEPTOID.COM](http://skeptoid.com)) PŘELOŽILI RADIM KLEPETKO A ANTONÍN PAVLÍČEK

V poslední době se říká, že z plastových láhví na vodu se uvolňují toxické chemikálie. Je to pravda?

Dnes naši plastovou láhev na vodu, kterou jsme již třikrát, nebo čtyřikrát použili, odložíme za horkého slunečného dne do auta a poté z ní vypijeme všechny ty zhoubné chemikálie, abychom vyzkoušeli, zda z toho opravdu onemocníme a umřeme. Má se za to, že v případě opakovaného použití se chemikálie z plastů uvolňují do láhve. Tento proces prý probíhá ještě lépe, pokud se ona láhev zahřeje.

Pojďme se tedy naším skeptickým okem na tento problém podívat a zamyslet se, zda má vůbec nějaké opodstatnění. Opravdu bychom se toho měli bát? Jediná správná odpověď zní: nejedná se o jednoduchou otázku. „Plast“ není žádná konkrétní sloučenina. Existuje celá řada druhů plastů, skoro tolik, kolik je látek, které se v nich uchovávají. Některé plasty obsahují jedovaté chemikálie. Některé plasty uvolňují chemikálie do kapaliny. U některých plastů je tento proces možné urychlit teplem. Důvodem pro tuto rozmanitost je snaha poskytnout distributorům produktů dostatečně širokou nabídku, aby si mohli vybrat takovou plastovou láhev, která je pro jejich produkt nejvhodnější. To distributorům pitné vody umožňuje užívat láhve, ve kterých je uchovávání vody

při teplotách, kterým bude láhev pravděpodobně vystavena, naprosto bezpečné. Pokud však do stejné láhve načerpáte benzín, může se stát, že se vám láhev rozpustí v ruce. Plasty jsou navrženy za konkrétním účelem. Pokud je použijeme k něčemu, k čemu určené nejsou, můžeme se setkat se nežádoucími následky.

Před časem, když jsem byl ještě na vysoké, jsem se takhle jednou stěhoval do nového bytu, bylo to asi o ulici nebo dvě dál. Spolu s bratrem jsme si postavili jezírko na kapry. Potřebovali jsme naše rybky bezpečně přesunout a mít je kde uchovat, dokud v novém bytě nepostavíme nové jezírko. Takže jsme vyrazili do města a koupili jsme si levný dětský bazének. Dali jsme ho do garáže a naplnili ho hadicí. Potom jsme do vody přidali všechny ty chemikálie, které rybičky obvykle potřebují, a v kbelících jsme tam kapry nanosili a přemístili je tak do jejich nového dočasného domova. No, byla to pro nás celkem drsná lekce o chemikáliích v plastech. Už za pár dní kapři nevypadali moc dobře. Někteří byli dokonce po smrti. Pak umřeli všichni. Bylo to dost hrozné, protože, a teď vás ušetřím podrobností, nevypadali vůbec dobře. A my neměli tušení, v čem byl problém. Byl to šok z té změny prostředí? Přidali jsme málo přípravku na likvidaci chlóru? Z náhlého vnuknutí jsem zavolal výrobci bazénku a zeptal se ho, zda ho nenapadá, jak

by se něco takového mohlo stát. A on věděl. Do výrobků, jako byl tento, vždycky přidávají tvarový inhibitor. V tomto případě šlo o kyanid. Do dětských bazének přidávají velmi malé množství kyanidu, které pro děti není nebezpečné, ale stačí na to, aby se plast nedeformoval a nestal se nevzhledným. Množství kyanidu, které je bezpečné pro lidi, je však smrtelné pro ryby, neboť ty ho žábami vdechnou přímo do krve. Ve firmě jsem mluvil přímo s vedoucím výzkumu a vypadalo to, že byl rád, že se mu dostalo vzácné příležitosti pochlubit se svou prací. Povídal mi docela podrobně o různých produktech, které jeho firma vyrábí, a jak se pro každý účel využívá jiný plast. Od té doby pokaždé, když potřebuji provést nějakou změnu na jezírku pro kapry, vždycky zavolám výrobci plastových výrobků, které se chystám použít, a promluví si s jejich chemiky.

Takže ve zkratce je to takhle. Ať už si ohříváte jídlo v mikrovlnce v plastovém obalu, nebo si plníte plastovou láhev na vodu, nebo stavíte jezírko pro kapry, vždycky používejte ty plastové produkty, které jsou k tomu určené. Výrobci zaměstnávají chemiky, kteří zjišťují, jak své produkty nejlépe zabalit tak, aby byly bezpečné. Tento proces striktně kontroluje FDA (Food and Drug Administration; vládní úřad, který je v USA zodpovědný za bezpečnost jídla, tabáku, léčiv, krevních transfuzí apod.) a informace od něj pro vás budou vždy spolehlivější než nějaké nahodilé fámy na internetu, nebo hromadný e-mail, který vám přijde do schránky.

Jinak ano, internet je našim dobrým přítelem, který, zdá se, je původcem tohoto strachu v moderní kultuře. Existuje například jedna fáma šířící se e-mailem, která říká, že Sheryl Crow si myslí, že dostala rakovinu prsu kvůli toxickým chemikáliím, které vypila z láhve vody ponechané v autě. To není pravda. Sheryl Crow nic takového netvrdí. V lahvích na vodu nejsou žádné chemikálie, u nichž by bylo prokázáno spojení s rakovinou, a zahřátím láhve na teplotu vozu se do vody nic neuvolní. Další řetězový e-mail hovoří o tom, že pokud láhev na vodu zmrazíte tak, jak to spousta lidí dělá, uvolní se do vody dioxin. Ani to není pravda. Žádný plastový obal určený pro uložení jídla, nebo pití neobsahuje dioxin. Nízké teploty navíc plasty stabilizují; je to teplo, které urychluje jejich rozpad.

Neznámější je studie University of Idaho z roku 2001, která zjistila, že se z plastových lahví do vody uvolňuje nebezpečné množství diethylhexyladipátu (DEHA), který může potenciálně vést ke vzniku rakoviny. Tato studie se často objevovala v populárních médiích a také v řetězových e-mailech. Je vlastně z velké části příčinou stávající kontroverze. Ale je to pravda? Ne. Taková práce byla skutečně sepsána, ale nejednalo se o formální studii. Ve skutečnosti šlo pouze o diplomovou práci jednoho ze studentů, která nebyla podrobena žádné revizi, a proto její označení, jako „studie provedená univerzitou“ není zcela přesné. Tato práce nepředstavuje stanovisko University of Idaho. A bohužel se nejednalo o dobře provedený výzkum. DEHA není úřadem FDA považován za karcinogenní látku a navíc, což je důležitější, DEHA se v daném typu plastových lahví, které student testoval, vůbec nepoužívá. Užívá se však v jiných druzích plastů a byl přítomen i v laboratoři. „Z tohoto dů-

vodu“, zní závěr International Bottled Water Association (doslovný překlad: mezinárodní asociace balené vody; obchodní spolek reprezentující zájmy společností podnikajících v oboru balené vody), „jsou studentovy závěry patrně důsledkem neúmyslné laboratorní kontaminace.“ FDA požaduje podrobnější zkoumání, než jaké při psaní této práce prováděl řečený student. DEHA je sice schválený pro využití, při kterém dochází ke kontaktu s jídlem, nicméně samotná skutečnost, že se ve zkoušených plastových lahvích nevyskytuje, celou práci diskredituje. Velká média mají často daleko větší zájem o tučné titulky než o samotná fakta, což vedlo k tomu, že nebezpečí opětovného použití láhví na vodu hladce našlo své trvalé místo v soudobé kultuře.

Někdo tvrdí, že existuje spiknutí mezi distributory balené vody, kteří vědí, že jejich produkty jsou jedovaté, ale kteří si zároveň spočítali, na kolik je přijdou případně soudní spory kvůli zavinění smrti, ve srovnání s tím, kolik uspoří, a přišli na to, že se jim více vyplatí dále prodávat nebezpečné produkty. Nedomnívám se, že tato teorie je příliš pravděpodobná. Zaprvé: produkty zjevně neobsahují toxické látky, které teorie zmiňuje. Zadruhé: stejně jako všechny teorie o spiknutí, ani v tomto případě není pravděpodobné, že by něco tak obrovského bylo možné udržet tak dlouho pod pokličkou. Je v tom zainteresoováno příliš mnoho lidí a příliš mnoho obětí na to, aby o tom dosud nikdo neinformoval, nebo nezavolal do novin. Pokud by korporace zaměstnávaly „muže v černém“, kteří mají za úkol umlčet všechny, kteří by o věci chtěli informovat, a také rodiny obětí, jen by to znásobilo motivaci zúčastněných o tom informovat. Zdá se, že tato teorie by potřebovala pořádně zalít -- ano, to byl vtip.

Rozhodně existují plasty, který nejsou vhodné pro uchovávání nebo ohřívání jídla. Jen si vzpomeňte, co se stalo mým kapříkům. Nebo řekněme, že byste si uložili jídlo do trubky z PVC a začali si ho rožnit na ohništi. Je to bezpečné? Nevím, ale já bych to nejedl. Stejně jako tomu je se vším ostatním v životě: používejte výrobky na to, k čemu jsou určené, a nebudete mít problém. Vůbec nepochybujte o tom, že mezi zamýšlené užití láhví na vodu patří i opakované použití za vyšší teploty. Pokud budete láhev na vodu nebo jiné produkty z plastu určené pro uchování jídla, používat rozumně, nemusíte se bát, že onemocníte.

VIII. SKEPTIKON

(Mikulov, 17.-19. června 2011)

Předsednictvo klubu SISYFOS zve na tradiční víkendové setkání členů a příznivců našeho klubu. Opět je spojíme s poznáváním krás Jižní Moravy. Podrobnosti včas sdělíme na naší webové stránce.

Více informací buď na webové stránce www.sisyfos.cz nebo přímo na adrese: Cenek.Zlatnik@gmail.com

Český klub skeptiků
SISYFOS
25.3.2011 udělil

BLUDNÉ BALVANY 2010

V kategorii jednotlivců

zlatý Bludný balvan

Martin Sobotka

za vydání matoucí tiskové zprávy ČEZ o "strašení" ve
Strašicích

stříbrný Bludný balvan

Pavel Kábrt

za dlouholetou propagaci vědeckého kreacionismu

bronzový Bludný balvan

Dr. Raymond A. Moody jr.

za pseudovědeckou interpretaci zážitků blízkosti smrti

V kategorii družstev

zlatý Bludný balvan

**Akademické kvarteto Právnické fakulty Západočeské univerzity
v Plzni**

za příkladné zviditelnění jména své fakulty doma i v zahraničí

stříbrný Bludný balvan

Firma ORGONITY.CZ

za výrobu a distribuci prostředků šířících pozitivní energie

bronzový Bludný balvan

Firma Green Way HHO

za zkonstruování a prodej přístroje prolamujícího zákon zachování energie

Člen předsednictva klubu SISYFOS, oblíbený přednášející, neuvěřitelně vitální prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc. slavil dne 21. února 2011 osmdesátiny na „svém“ zámku - onkologické klinice v Měšicích u Prahy. Tančil, zpíval, vyprávěl příběhy... Jubileum prof. Andryska nám připomínal tisk i televize. Zpravodaj SISYFOS se připojuje ke gratulantům.

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně v budově Akademie věd ČR v Praze 1, Národní třída 3, v sále 206 od 17:00 hodin. Po přednáškách následuje diskuse.

Středa 20. 4. 2011

Věra Nosková

Proč ženy věří kartám? Žena jako oběť iracionality.

Středa 18. 5. 2011

prof. PhDr. Ing. Miloš Dokulil, DrSc.

(Fakulta informatiky MU Brno):

Jóga – realita a fikce.

Středa 14. 9. 2011 (Jde výjimečně o druhou středu!)

a) Jaroslav Kunc: Co víte o kouzlech a magii?

b) Plenární schůze klubu SISYFOS (Ing. Lenka Příbylová)

Středa 19. 10. 2011

Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.

Psychosomatická medicína.

Další termíny přednášek v roce 2011 - středy

16.11., 21.12.

- ⌘ Zpravodaj Sisyfos - neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS - Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208
- ⌘ Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků: Věra Nosková, U studánky 18, 170 00 Praha 7
e-mail: lano@centrum.cz
- ⌘ číslo účtu: 4444444444 (10 čtyřek) kód banky 2010
- ⌘ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>
- ⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 1/2011 - vyšlo v dubnu 2011. Editor: Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Lenka Příbylová, Věra Nosková, Zdeněk Jonák.
- ⌘ Grafická úprava: Filip Příbyl
- ⌘ Tiskárna VS Praha-Pankrác
www.sweb.cz/vstisk/
- ⌘ Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS posílejte na adresu: Leoš Kyša, Višňová 579, Milovice 289 24. Lze též zasílat na e-mail:
Leos.Kysa@seznam.cz